

PROGRAM
4-TYGODNIOWEJ CIĄGŁEJ PRAKTYKI WAKACYJNEJ
DLA STUDENTÓW PEDAGOGIKI SPECJALNEJ

Praktyka trwa 4 tygodnie, łącznie 20 dni

➤ **Uwagi wstępne**

1. Praktyka wakacyjna ma charakter ciągły i obejmuje łącznie 90 godzin.
2. Szczegółowy harmonogram odbywania praktyki ustala się zgodnie z zaleceniami dyrektora placówki i sugestiami opiekuna praktyki.
3. Student zobowiązany jest do zapoznania się z regulaminem (m.in. zasady BHP, dyscyplina pracy, tajemnica służbowa) obowiązującym w placówce i szczegółowego przestrzegania jego zaleceń.
4. Z każdego dnia praktyki należy sporządzić szczegółową dokumentację, która powinna być podpisana przez opiekuna lub dyrektora placówki.
5. Działania prowadzone samodzielnie powinny być każdorazowo ocenione stopniem i krótką oceną opisową.
6. Komplet dokumentacji z praktyki należy złożyć na uczelni w terminie wyznaczonym przez nauczyciela akademickiego – opiekuna na spotkaniu ze studentami poprzedzającym realizację praktyki. Złożenie dokumentacji jest warunkiem zaliczenia praktyki i uzyskania wpisu do indeksu.
7. Każdy student odbywający praktykę zobowiązany jest posiadać aktualną książeczkę zdrowia z badaniami.

PRAKTYKA WAKACYJNA W PRZEDSZKOLU INTEGRACYJNYM/SPECJALNYM
LUB POSIADAJĄCYM ODDZIAŁY INTEGRACYJNE I/LUB SPECJALNE

➤ **Zadania ogólne:**

- ✓ doskonalenie swoich umiejętności nauczycielskich zdobytych w toku studiów i w czasie poprzednio odbywanych praktyk specjalizacyjnych,
- ✓ zapoznanie się z całokształtem i specyfiką działalności placówki,
- ✓ praktyka pomocnicza realizowana zgodnie z harmonogramem pracy opiekuna praktyki,
- ✓ samodzielne prowadzenie zajęć pod opieką nauczyciela-opiekuna, zgodnie z ustalonym harmonogramem praktyki.

➤ **Zadania szczegółowe:**

- ✓ ustalenie harmonogramu praktyk zgodnie z zaleceniami dyrektora placówki i sugestiami opiekuna praktyki,
- ✓ analiza statutu, planu wychowawczego, tygodniowych i miesięcznych planów pracy oraz innych dokumentów dotyczących pracy placówki,
- ✓ analiza dokumentacji i poznanie zasad orzekania i kwalifikowania dzieci na zajęcia specjalistyczne,
- ✓ sporządzanie sprawozdań z hospitowanych zajęć,
- ✓ opracowywanie scenariuszy prowadzonych zajęć,
- ✓ analiza własnych działań i ich efektów,
- ✓ prowadzenie pełnej dokumentacji nauczycielskiej: wypełnianie dziennika zajęć, poprawianie kart pracy itp.,
- ✓ samodzielne ocenianie efektów pracy dzieci oraz informowanie ich o czynionych postępach i obszarach wymagających dalszej pracy,
- ✓ zgromadzenie materiału dotyczącego różnych sytuacji wychowawczych w placówce.

➤ **Literatura do wykorzystania:**

1. Al-Khamisy D., *Edukacja przedszkolna a integracja społeczna*. Warszawa 2006.
2. Franczyk A., Krajewska K., *Program psychostymulacji dzieci w wieku przedszkolnym z deficytami i zaburzeniami rozwoju*. Wyd. V. Kraków 2007.
3. Franczyk A., Krajewska K., *Zabawy i ćwiczenia na cały rok. Propozycje do pracy z dziećmi młodszymi o specjalnych potrzebach edukacyjnych*. Wyd. IV. Kraków 2007.

4. Naprawa R. i in., *Rosną radośnie – zasady udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach i oddziałach przedszkolnych*. Gdańsk 2013.
5. Niewola D., *Radosne Przedszkole. Tematy kompleksowe. Zabawy, opowiadania, teatryki, wiersze na cały rok*. Kraków 2013.
6. *Rehabilitacja dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w wieku przedszkolnym*. Red. E. M. Kulesza. Warszawa 2011.
7. Sikorska I., *Rozwój dziecka w przedszkolu*. Kraków 2010.
8. Więcek R.: *Dzieci nadpobudliwe psychoruchowo w wieku przedszkolnym. Program terapii i wspomaganie rozwoju oraz scenariusze zajęć*. Wyd. III. Kraków 2006.
9. Włoch S., Włoch A., *Diagnoza całościowa w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej*. Warszawa 2009.

➤ **Organizacja praktyki**

5 dni praktyki

Spotkanie z dyrekcją przedszkola i opiekunem praktyki, omówienie i ustalenie szczegółowego harmonogramu praktyki. Poznanie warunków pracy placówki, wyposażenia sal, pomieszczeń do zajęć specjalistycznych, rozmowy z nauczycielami-wychowawcami na temat charakterystyki poszczególnych oddziałów przedszkolnych i dzieci. Zapoznanie się z dokumentacją przygotowywaną przez nauczycieli przed rozpoczęciem roku szkolnego: program wychowawczy, plany pracy tygodniowe i miesięczne, harmonogram imprez o charakterze okolicznościowym, kulturalnych, wycieczek, współpraca z innymi podmiotami środowiska lokalnego itp.

14 dni praktyki

Samodzielne prowadzenie zajęć w poszczególnych oddziałach przedszkolnych według harmonogramu ustalonego przez nauczyciela-opiekuna oraz pod jego nadzorem. Prowadzenie pełnej dokumentacji, zapis własnych obserwacji dotyczących realizacji zajęć i zachowania dzieci. Pomoc w urządzaniu sal, przygotowywanie gazetek, środków dydaktycznych, prace porządkowe w sali wykonywane wspólnie z nauczycielem. Analiza programów wychowania przedszkolnego, które są realizowane w placówce. Udział w spotkaniu Rady Pedagogicznej i zebraniu rodziców (w miarę możliwości). Omówienie zasad wyboru dzieci do zajęć wyrównawczych i przeprowadzenie takich zajęć (w miarę możliwości). Zapoznanie się z pracą logopedy/innych specjalistów, udział w zajęciach logopedycznych /terapeutycznych/rehabilitacyjnych (w miarę możliwości).

1 dzień praktyki

Podsumowanie pracy, wypełnienie dokumentów końcowych stwierdzających zakończenie praktyki. Pożegnanie dzieci, dyrekcji, nauczycieli-wychowawców i innych specjalistów.

PRAKTYKA WAKACYJNA W SZKOLNICTWIE SPECJALNYM/W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH I GIMNAZJACH Z ODDZIAŁAMI INTEGRACYJNYMI

➤ **Zadania ogólne:**

- ✓ doskonalenie swoich umiejętności nauczycielskich zdobytych w toku studiów i w czasie poprzednio odbywanych praktyk specjalistycznych,
- ✓ zapoznanie się ze specyfiką działalności placówki,
- ✓ praktyka pomocnicza realizowana zgodnie z harmonogramem pracy opiekuna praktyki,
- ✓ samodzielne prowadzenie zajęć dydaktycznych, reedukacyjnych, rewalidacyjnych, rehabilitacyjnych, korekcyjno-kompensacyjnych, prowadzonych przez wybraną placówkę pod opieką nauczyciela-opiekuna, zgodnie z ustalonym harmonogramem praktyki.

➤ **Zadania szczegółowe:**

- ✓ ustalenie harmonogramu praktyk zgodnie z zaleceniami dyrektora placówki i sugestiami opiekuna praktyki,
- ✓ analiza statutu, planu wychowawczego, tygodniowych i miesięcznych planów pracy i innych dokumentów dotyczących pracy placówki,
- ✓ analiza dokumentacji i poznanie zasad orzekania i kwalifikowania uczniów na zajęcia specjalistyczne,

- ✓ sporządzanie sprawozdań z hospitowanych zajęć,
- ✓ opracowywanie scenariuszy prowadzonych zajęć,
- ✓ analiza własnych działań i ich efektów,
- ✓ prowadzenie pełnej dokumentacji nauczycielskiej: wypełnianie dziennika lekcyjnego, uzupełnianie dzienników uczniowskich, poprawianie kart pracy itp.,
- ✓ samodzielne ocenianie efektów pracy uczniów oraz informowanie ich o czynionych postępach i obszarach wymagających dalszej pracy,
- ✓ zgromadzenie materiału dotyczącego różnych sytuacji wychowawczych w placówce.

➤ **Literatura do wykorzystania:**

1. Buschnat M., Tylewska-Nowak B., *Dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną w systemie oświaty*. Warszawa 2012.
2. Kielin J., Klimek-Markowicz K., *Krok po kroku. Nauczanie i terapia dzieci z umiarkowaną, znaczną i głęboką niepełnosprawnością intelektualną*. Gdańsk 2013.
3. Naprawa R. i in., *Indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny. Zakres dostosowania wymagań edukacyjnych dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym – szkoła podstawowa i gimnazjum*. Gdańsk 2013.
4. Naprawa R. i in., *Ja też to potrafię – program zajęć kompensacyjno-korekcyjnych dla uczniów edukacji wczesnoszkolnej*. Gdańsk 2012.
5. Naprawa R. i in., *Nie jesteś sam. Programy edukacji dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym, znacznym i głębokim*. Gdańsk 2012.
6. Naprawa R. i in., *Pomóż dzieciom zrozumieć świat. Programy dla uczniów edukacji wczesnoszkolnej oraz uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, dla klas I-III*. Gdańsk 2012.
7. Naprawa R. i in., *Otwórz się na świat. Programy dla uczniów drugiego etapu nauczania oraz uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim – dla klas IV-VI*. Gdańsk 2013.
8. Naprawa R. i in., *Zrozumieć samemu świat – program nauczania dla III etapu edukacji uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim*. Gdańsk 2010.
9. *Praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych*. T.1. Red. Guza i in., Kielce 2012.
10. *Praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych*. T.2. Red. Guza i in., Kielce 2013.
11. Uszyńska-Jarmoc J. i in., *Rozwijanie kompetencji kluczowych uczniów w procesie edukacji wczesnoszkolnej*. Wyd. II. Kraków 2014.

➤ **Organizacja praktyki**

5 dni praktyki

Spotkanie z dyrekcją placówki oraz opiekunem praktyki, omówienie i ustalenie szczegółowego harmonogramu praktyki, zwiedzanie szkoły, rozmowy z nauczycielami na temat charakterystyki poszczególnych klas i uczniów. Poznanie warunków pracy placówki, wyposażenia sal lekcyjnych, pomieszczeń do zajęć korekcyjnych, reedukacyjnych, rewalidacyjnych i rehabilitacyjnych. Udział w zebraniu Rady Pedagogicznej (np. rozpoczynającym rok szkolny), spotkaniach zespołów specjalistów, zebraniach z rodzicami (w miarę możliwości). Pomoc w przygotowaniu wystroju sal lekcyjnych. Wykonywanie prac zleconych przez nauczyciela-opiekuna. Zapoznanie z całokształtem pracy i planem działalności dydaktyczno-wychowawczej placówki. Analiza dokumentacji, poznanie zasad orzekania i kwalifikowania uczniów na zajęcia specjalistyczne. Zdobywanie wiedzy na temat źródeł finansowania i sposobów pozyskiwania funduszy na działalność reedukacyjną i rehabilitacyjną.

14 dni praktyki

Samodzielna realizacja zajęć według harmonogramu ustalonego przez opiekuna praktyki w ramach obowiązków nauczyciela wspomagającego, przygotowywanie zajęć z wszystkich działów programowych w różnych grupach wiekowych, pomoc w organizowaniu zajęć, samodzielne wykonanie środków dydaktycznych do zajęć wskazanych przez nauczyciela-opiekuna, opieka nad uczniami podczas zajęć i w czasie przerw a także zajęć indywidualnych, pozalekcyjnych. Samodzielne przygotowanie, prowadzenie zajęć ruchowych i wybranych zajęć artystycznych. Prowadzenie pod nadzorem nauczyciela-opiekuna zajęć rewalidacyjnych lub rehabilitacyjnych pod kątem dysfunkcji psychologiczno-pedagogicznych wychowanków. Udział w zajęciach logopedy, psychologa, terapeutów, zgodnie z rodzajami świadczonych przez placówkę usług. Współdziałanie w rozpoznawaniu i zaspakajaniu potrzeb wychowanków. Udział w zajęciach świetlicowych, pomoc uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w odrabianiu zadań domowych. Rozpoznanie sytuacji rodzinnej wybranych wychowanków i form współpracy szkoły z ich rodzinami.

1 dzień praktyki

Podsumowanie zajęć, pożegnanie z dyrekcją, nauczycielami i uczniami. Wypełnienie dokumentów końcowych stwierdzających zakończenie praktyki.

✓ **Obowiązki studenta**

- ▲ Podczas odbywania praktyki studenta obowiązuje pełny wymiar godzin nauczyciela etatowego.
- ▲ Student prowadzi dokumentację praktyk według schematu:
 - zajęcia hospitowane (sprawozdania z obserwacji pracy nauczyciela, u którego odbywa się praktyka),
 - uwagi i spostrzeżenia wynikające z obserwacji zachowania się uczniów (ważne uroczystości, wyjścia do kina, teatru, spotkania z zaproszonymi gośćmi, itp.),
 - scenariusze do zajęć prowadzonych przez siebie (scenariusze należy przedstawić do zatwierdzenia przez nauczyciela-opiekuna przed prowadzeniem zajęć).
- ▲ Jeżeli przedszkole, szkoła lub ośrodek są wielozmianowe to zajęcia należy prowadzić zgodnie z opracowanym harmonogramem w godzinach do- lub popołudniowych.
- ▲ Student w czasie praktyki realizuje zadania z wszystkich działów programu i stosuje wszystkie przewidziane formy organizacyjne.
- ▲ Niezwłocznie po ustaleniu harmonogramu praktyki w placówce student ma obowiązek zgłosić swój plan praktyki opiekunowi – nauczycielowi akademickiemu wysyłając e-mailem, pocztą lub podając harmonogram praktyki telefonicznie.
- ▲ Kompletny dziennik praktyki wraz z opinią i oceną wystawioną przez nauczyciela-opiekuna w placówce stanowią podstawę do zaliczenia praktyki.

✓ **Wskazówki dla dyrektora przedszkola, szkoły lub placówki**

1. Dyrektor w pierwszym dniu organizuje spotkanie studenta z opiekunem celem omówienia spraw organizacyjnych i ustalenia planu zajęć na cały okres praktyki.
2. Student upoważniony jest do pracy z dziećmi wyłącznie pod nadzorem nauczyciela.
3. Studenta należy przydzielić do grupy prowadzonej przez doświadczonego nauczyciela, osiągającego wzorowe wyniki w pracy wychowawczo-dydaktycznej (nauczyciel mianowany lub dyplomowany).
4. Nauczyciel-opiekun ocenia każde zajęcia z osobna na scenariuszu (zaraz po zakończeniu zajęć), na którym podaje uwagi o przebiegu zajęć (ocena, data, podpis).
5. Ocenę z przebiegu praktyki wakacyjnej wystawionej przez nauczyciela-opiekuna i potwierdzonej przez dyrektora placówki student otrzymuje w ostatnim dniu praktyki pedagogicznej (według załączonego wzoru).
6. Ponadto prosi się dyrekcję o:
 - czuwanie nad prawidłowym przebiegiem praktyki i kontrolę realizacji planu praktyki,
 - niedopuszczenie do obciążenia studenta obowiązkami nie objętymi niniejszą instrukcją,
 - udostępnienie studentowi planów pracy pedagogicznej, materiałów metodycznych oraz pozostałej dokumentacji niezbędnej do jego prawidłowego przygotowania się do pracy zawodowej,
 - w przypadku usprawiedliwionej nieobecności (choroby) studenta zapewnienie mu możliwości odbycia zaległych zajęć w innym terminie, ustalonym wspólnie z nauczycielem akademickim - opiekunem praktyk pedagogicznych,
 - niedopuszczalne jest skracanie czasu praktyki.

PRAKTYKA WAKACYJNA W INTERNACIE W SPECJALNYM OŚRODKU SZKOLNO-WYCHOWAWCZYM

➤ **Zadania ogólne:**

- ✓ zapoznanie się z całokształtem działalności SOSW, a w szczególności internatu,
- ✓ zapoznanie się z planem, realizacją i dokumentacją pracy opiekuńczo-wychowawczej i rewalidacyjnej.

- ✓ praktyka pomocnicza realizowana zgodnie z harmonogramem wychowawcy w jednej grupie wychowawczej,
- ✓ samodzielne prowadzenie zajęć wychowawczych i rewalidacyjnych.

➤ **Zadania szczegółowe:**

- ✓ ustalenie harmonogramu praktyk,
- ✓ ogólna charakterystyka (pisemna) struktury organizacyjnej SOSW, celów, zadań, obszarów pracy internatu (na podstawie analizy udostępnionej dokumentacji),
- ✓ opis zasad kierowania wychowanków do internatu, wymagań stawianych zatrudnionym w niej specjalistom,
- ✓ analiza dokumentacji danej grupy wychowawczej,
- ✓ przeprowadzenie badań socjometrycznych,
- ✓ sporządzanie sprawozdań z hospitowanych zajęć,
- ✓ opracowywanie scenariuszy i prowadzenie zajęć,
- ✓ analiza własnych działań i ich efektów.

➤ **Literatura do wykorzystania:**

1. Brauner A., *Postępowanie wychowawcze w upośledzeniu umysłowym*. Warszawa 1996.
2. Gajewska G. i in., *Teoretyczne i metodyczne aspekty kalendarza wychowawcy. Scenariusze zajęć wychowawczych – część 5*. Zielona Góra 2008.
3. Kielin J., Klimek-Markowicz K., *Krok po kroku. Nauczanie i terapia dzieci z umiarkowaną, znaczną i głęboką niepełnosprawnością intelektualną*. Gdańsk 2013.
4. Kott T., *Zajęcia pozalekcyjne i terapia zajęciowa z osobami o obniżonej sprawności umysłowej*. Warszawa 2002.
5. Minczkiewicz E. M., *Bawidła: katalog zabawek dla dzieci niepełnosprawnych ruchowo i umysłowo*. Kraków 1996.
6. Minczakiewicz E. M., *Zabawki i propozycje zabaw dla dzieci o prawidłowym i zaburzonym rozwoju*. Gdańsk 2012.
7. Naprawa R. i in., *Nie jesteś sam. Programy edukacji dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym, znacznym i głębokim*. Gdańsk 2012.
8. Olechnowicz H., *Terapia dzieci z niepełnosprawnością intelektualną*. Warszawa 2012.
9. Pilecki J., Pilecka W., *Wychowanie dzieci o obniżonej sprawności umysłowej w internacie*. Kraków 1994.
10. Płoch L., *Jak organizować czas wolny dzieci i młodzieży upośledzonej umysłowo*. Warszawa 1992.
11. Sołtysińska G., *Poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych: materiały dla szkolnego doradcy zawodowego*. Warszawa 2010.
12. *Stymulacja psychoruchowego rozwoju dzieci o obniżonej sprawności umysłowej*. Red W. i J. Pileccy. Kraków 1996.

➤ **Organizacja praktyki**

4 dni praktyki

Zwiedzanie placówki, zapoznanie się z organizacją oraz warunkami pracy w internacie, analiza dokumentacji obowiązującej w placówce (statut, regulamin, zasady kwalifikacji wychowanków), rozmowy z wychowawcami i innymi specjalistami na temat specyfiki ich pracy. Obserwacja zajęć w grupie wychowawczej prowadzonych przez wychowawcę-opiekuna. Analiza dokumentacji osobowej wychowanków jednej grupy. Pomoc w pracach i zajęciach wynikających z aktualnych potrzeb.

15 dni praktyki

Asystowanie w poszczególnych formach pracy z wychowankami ze szczególnym uwzględnieniem: rewalidacji indywidualnej, terapii pedagogicznej, terapii psychologicznej, terapii logopedycznej, gimnastyki korekcyjnej i terapii przez ruch, muzykoterapii, arteterapii, zajęć z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego, zajęć rozwijających zainteresowania. Samodzielne planowanie, prowadzenie różnych form zajęć według harmonogramu ustalonego przez opiekuna praktyki w ramach obowiązków wychowawcy, innych specjalistów, pomoc w planowaniu oraz realizacji zajęć opiekuńczo-wychowawczych i terapeutycznych, samodzielne wykonanie środków dydaktycznych, opieka nad wychowankami podczas zajęć, posiłków, uroczystości. Przeprowadzenie badań

socjometrycznych, sformułowanie wniosków i postulatów dotyczących pracy wychowawczej w tej grupie. Szczegółowe omówienie z opiekunem przebiegu zajęć, samoocena, wystawienie oceny wraz ze słownym uzasadnieniem. Współdziałanie w rozpoznawaniu i zaspokajaniu potrzeb podopiecznych.

1 dzień praktyki

Podsumowanie zajęć, pożegnanie z kadrą i wychowankami. Wypełnienie dokumentów końcowych stwierdzających zakończenie praktyki.

➤ **Dokumentacja wymagana do zaliczenia praktyki:**

1. Pisemna charakterystyka działalności wychowawczej placówki (na podstawie dostępnej dokumentacji).
2. Analiza i ocena dokumentacji osobowej wychowanków jednej z grup.
3. Sprawozdania z obserwacji i scenariusze przeprowadzonych zajęć (każdorazowo scenariusz należy przedstawić opiekunowi do zatwierdzenia przed prowadzeniem zajęć).
4. Analiza i interpretacja wyników badań socjometrycznych przeprowadzonych w jednej z grup.
5. Dzienniczek praktyk ze szczegółowym zapisem czynności wykonanych w trakcie praktyki.
6. Opinia o pracy studenta i ocena wystawiona przez opiekuna praktyki, potwierdzona przez dyrektora placówki.

PRAKTYKA WAKACYJNA W OŚRODKACH WCZESNEJ INTERWENCJI I PLACÓWKACH PROWADZĄCYCH WCZESNE WSPOMAGANIE ROZWOJU DZIECKA

➤ **Zadania ogólne:**

- ✓ zapoznanie się z całokształtem działalności placówki,
- ✓ zapoznanie się z planem, realizacją i dokumentacją wielospecjalistycznej pomocy,
- ✓ praktyka pomocnicza realizowana zgodnie z harmonogramem pedagoga – terapeuty zajęciowego,
- ✓ samodzielne prowadzenie zajęć terapeutycznych i w miarę możliwości pedagogizacji rodziców.

➤ **Zadania szczegółowe:**

- ✓ ustalenie harmonogramu praktyk,
- ✓ analiza dokumentacji organizacyjnej i osobowej - ogólna charakterystyka (pisemna) świadczonej pomocy wielospecjalistycznej, jej cele, zadania, specyfika,
- ✓ opis zasad kierowania dziećmi na zajęcia specjalistyczne,
- ✓ sporządzanie sprawozdań z hospitowanych zajęć.

➤ **Literatura do wykorzystania:**

1. Cieszyńska J. Korendo M., *Wczesna interwencja terapeutyczna. Stymulacja rozwoju dziecka od noworodka do 6 roku życia*. Kraków 2007.
2. *Interdyscyplinarność procesu wczesnej interwencji wobec dziecka i jego rodziny*. Red. G. Kwaśniewska. Lublin 2007.
3. Kaczan T., Śmigiel R., *Wczesna interwencja i wspomaganie rozwoju u dzieci z chorobami genetycznymi*. Wyd. II. Kraków 2012.
4. Kohut D., *Dziecko o specjalnych potrzebach w kręgu interdyscyplinarnej terapii*. Kraków 2013.
5. Kwaśniewska G., *Wczesna interwencja jako przestrzeń działań w systemie wspomagania rodziny dziecka niepełnosprawnego*. „Problemy Wczesnej Edukacji” 2010 nr 2.
6. Scher B., *Gry i zabawy we wczesnej interwencji. Ćwiczenia dla dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu i przetwarzania sensorycznego*. Gdańsk 2013.
7. *Wczesna interwencja i wspomaganie rozwoju małego dziecka*. Red. B. Cytowska, B. Winczura. Wyd. IV. Kraków 2013.
8. *Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole. Poradnik dla organizatorów działań, dla terapeutów oraz dla rodziców*. Red. T. Serafin. Warszawa 2005.
9. Wiśniewska M., *Wspomaganie rozwoju dziecka z niepełnosprawnością intelektualną*. Wyd. II. Kraków 2010.

10. Zalewski M., *Wczesna interwencja w kontekście kompleksowej stymulacji rozwoju dziecka*. „Wychowanie na co Dzień” 2011 nr 1/2.

➤ **Organizacja praktyki**

5 dni praktyki

Zwiedzanie placówki, analiza dokumentacji organizacyjnej (cele, zadania, obszary pracy, zasady kierowania dziećmi na zajęcia specjalistyczne, kwalifikacje i doświadczenie kadry) i osobowej, rozmowy ze specjalistami na temat specyfiki i dokumentowania ich pracy, sytuacji trudnych. Obserwacja zajęć indywidualnych/grupowych. Pomoc w pracach i zajęciach wynikających z aktualnych potrzeb.

14 dni praktyki

Asystowanie w poszczególnych formach pracy placówki. Samodzielne planowanie i prowadzenie indywidualnych/grupowych zajęć terapeutycznych, pedagogizacja rodziców (w miarę możliwości) według harmonogramu ustalonego przez opiekuna praktyki. Zgromadzenie i krytyczna analiza dokumentacji: dziecka objętego pomocą wielospecjalistyczną, pracy z rodziną, zespołu specjalistów (należy unikać podawania danych osobowych, użyć symboliki literowej, zgodnie z Ustawą o ochronie danych osobowych). Opracowanie scenariuszy zajęć, środków dydaktycznych, materiałów wykorzystywanych podczas prelekcji itp. Szczegółowe omówienie z opiekunem przebiegu działań, samoocena, wystawienie oceny wraz ze słownym uzasadnieniem.

1 dzień praktyki

Podsumowanie zajęć, pożegnanie z dyrekcją, specjalistami i uczestnikami zajęć. Wypełnienie dokumentów końcowych stwierdzających zakończenie praktyki.

➤ **Dokumentacja wymagana do zaliczenia praktyki:**

1. Potwierdzona przez dyrektora placówki szczegółowa dokumentacja wraz z opinią o przebiegu praktyki. Dokumentacja powinna zawierać: ogólne sprawozdanie o działalności placówki, dzienniczek praktyk, scenariusze przeprowadzonych zajęć (każdorazowo scenariusz należy przedstawić opiekunowi do zatwierdzenia przed prowadzeniem zajęć), materiały wykorzystane podczas prelekcji dla rodziców (konspekt wystąpienia/konspekt slajdów, bibliografia), dokumenty dziecka objętego pomocą specjalistyczną, rodziny, której udzielono wsparcia oraz zespołu specjalistów.
2. Opinia wraz z oceną pracy studenta wystawiona przez opiekuna praktyki i potwierdzona przez dyrektora placówki.

PRAKTYKA WAKACYJNA W PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ

➤ **Zadania ogólne:**

- ✓ zapoznanie się z podstawami organizacyjno-prawnymi oraz obszarami działalności poradni psychologiczno-pedagogicznej,
- ✓ praktyka pomocnicza realizowana zgodnie z harmonogramem pedagoga,
- ✓ asystowanie i samodzielne prowadzenie działań diagnostycznych, terapeutycznych, profilaktycznych oraz związanych z pedagogizacją rodziców.

➤ **Zadania szczegółowe:**

- ✓ ustalenie harmonogramu praktyk,
- ✓ ogólna charakterystyka poradni: struktura organizacyjna, dokumentacja organizacyjna i osobowa, specyfika pracy, główne problemy organizacyjne i wychowawcze placówki, funkcja pedagoga, działalność terapeutyczna i reedukacyjna, udział w posiedzeniach zespołu orzekającego, współpraca poradni ze szkołami, przedszkolami i innymi placówkami wychowawczymi,

- ✓ praktyka w pracowni pedagogicznej:
 - praktyka pomocnicza we wszystkich formach pracy poradni;
 - istota diagnozy, prognozy i terapii pedagogicznej i psychologicznej;
 - dokonanie diagnozy, prognozy i opracowanie zaleceń w zakresie terapii pedagogicznej w stosunku do ucznia z niepowodzeniami szkolnymi, bądź ucznia, u którego podejrzewa się niedostosowanie społeczne;
 - w miarę możliwości przeprowadzenie prelekcji dla rodziców dotyczącej np. rozwijania samodzielności dzieci niepełnosprawnych, trudnych zachowań, problemów okresu dojrzewania, trudności związanych z wyborem ścieżki edukacyjno-zawodowej;
 - przeprowadzenie zajęć w grupach terapeutycznych o charakterze profilaktycznym na temat wyrażania emocji, kontaktów z rówieśnikami, rodzicami, samowiedzy i samorozwoju;
- ✓ orzecznictwo w poradni (należy dokonać krytycznej analizy i skompletować odpowiednią dokumentację, unikać nazwisk, adresów itp., użyć symboliki literowej) dotyczące:
 - potrzeby kształcenia specjalnego dzieci i młodzieży z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy, w tym potrzeby zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim;
 - potrzeby indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego oraz nauczania indywidualnego dla dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do placówki;
 - potrzeby wczesnego wspomagania rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole;
- ✓ wydawanie opinii m.in. w sprawie:
 - wczesnego wspomagania rozwoju;
 - wcześniejszego rozpoczęcia nauki szkolnej;
 - odroczenia obowiązku szkolnego;
 - dojrzałości szkolnej;
 - objęcia ucznia nauką w klasie terapeutycznej;
 - zwolnienia z nauki drugiego języka;
 - udzielenia zezwolenia na indywidualny program lub tok nauki;
 - przyjęcia ucznia gimnazjum do oddziału przysposabiającego do pracy;
 - pierwszeństwa w przyjęciu ucznia z problemami zdrowotnymi do szkoły ponadgimnazjalnej;
 - objęcia dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przedszkolu/szkole lub placówce oświatowej;
 - specyficznych trudności w uczeniu się;
 - dostosowania warunków egzaminacyjnych do dysfunkcji ucznia dyslektycznego lub dysgraficznego;
- ✓ zapoznanie z techniką praktycznego stosowania testów w poradni:
 - testy do badania poziomu inteligencji;
 - testy do badania uzdolnień;
 - inne testy (według sugestii dyrektora poradni).

➤ **Literatura do wykorzystania:**

1. Dąbrowska-Jabłońska I., *Terapia pedagogiczna: wybrane zagadnienia teoretyczne i praktyczne*. Opole 2012.
2. Flirkiewicz V., *Terapia pedagogiczna. Scenariusze zajęć*. Łódź 2012.
3. Jarosz E., Wysocka E., *Diagnoza psychopedagogiczna*. Warszawa 2006.
4. Kaja B., *Diagnoza psychologiczna a diagnoza pedagogiczna*. Zeszyty Nauk. WSP, Bydgoszcz, „Studia Psychologiczne” 1986.
5. Kargulowa A., *O teorii i praktyce poradnictwa: odmiany poradniczego dyskursu: podręcznik akademicki*. Warszawa 2006.
6. Skorek E., *Terapia pedagogiczna*. Wyd. IV. Kraków 2010. T. 1, 2.
7. Słyszowa S., *Kierunki przemian poradnictwa dla potrzeb oświaty i wychowania*. „Badania Oświatowe” 1981 nr 4.
8. Wiśniewski T., *Profilaktyka pedagogiczna*. Warszawa 1989.
9. Wysocka E., *Diagnostyka pedagogiczna*. Kraków 2013.

➤ **Organizacja praktyki**

6 dni praktyki

Zwiedzanie placówki, analiza dokumentacji organizacyjnej (cele, zadania, obszary pracy, instytucje, z którymi współpracuje) i osobowej, rozmowy ze specjalistami na temat specyfiki i dokumentowania ich pracy oraz głównych

problemów organizacyjnych i wychowawczych placówki. Obserwacja zajęć indywidualnych/grupowych. Pomoc w pracach i zajęciach wynikających z aktualnych potrzeb. Skompletowanie dokumentacji dotyczącej orzecznictwa.

13 dni praktyki

Asystowanie w poszczególnych formach pracy poradni. Samodzielne realizowanie zadań z zakresu diagnostyki, terapii, profilaktyki i pedagogizacji według harmonogramu ustalonego przez opiekuna praktyki. Opracowanie scenariuszy zajęć, kart pracy, materiałów wykorzystywanych podczas prelekcji itp. Szczegółowe omówienie z opiekunem przebiegu działań, samoocena, wystawienie oceny wraz ze słownym uzasadnieniem.

1 dzień praktyki

Podsumowanie zajęć, pożegnanie z dyrekcją, pracownikami poradni. Wypełnienie dokumentów końcowych stwierdzających zakończenie praktyki.

➤ **Dokumentacja wymagana do zaliczenia praktyki:**

1. Potwierdzona przez dyrektora poradni szczegółowa dokumentacja wraz z opinią o przebiegu praktyki. Dokumentacja powinna zawierać: ogólne sprawozdanie o działalności placówki, dzienniczek praktyk, scenariusze przeprowadzonych zajęć (każdorazowo scenariusz należy przedstawić opiekunowi do zatwierdzenia przed prowadzeniem zajęć), pisemne opracowanie diagnozy, prognozy i zaleceń z zakresu terapii pedagogicznej ucznia z niepowodzeniami szkolnymi lub ucznia, u którego podejrzewa się niedostosowanie społeczne. Materiały wykorzystane podczas prelekcji dla rodziców (konspekt wystąpienia/konspekt slajdów, bibliografia).
2. Opinia wraz z oceną pracy studenta wystawiona przez opiekuna praktyki i potwierdzona przez dyrektora poradni.

PRAKTYKA WAKACYJNA W ŚWIETLICACH TERAPEUTYCZNYCH, ŚRODOWISKOWYCH

➤ **Zadania ogólne:**

- ✓ zapoznanie się z podstawami organizacyjno-prawnymi działalności placówki,
- ✓ zapoznanie się z planem i realizacją pracy terapeutycznej i wychowawczej,
- ✓ praktyka pomocnicza realizowana zgodnie z harmonogramem wychowawcy w jednej grupie wychowawczej,
- ✓ samodzielne prowadzenie zajęć wychowawczych i terapeutycznych w oparciu o rozeznanie cech psychicznych, stanu zdrowia i możliwości wychowanków.

➤ **Zadania szczegółowe:**

- ✓ ustalenie harmonogramu praktyk,
- ✓ pisemna charakterystyka pracy terapeutycznej i wychowawczej placówki, w tym zadania i cele (na podstawie analizy udostępnionej dokumentacji),
- ✓ analiza dokumentacji podopiecznych i poznanie zasad kwalifikowania ich na zajęcia,
- ✓ sporządzanie notatek z hospitowanych zajęć,
- ✓ opracowywanie scenariuszy i prowadzenie zajęć,
- ✓ prowadzenie zeszytu obserwacji jednego z wychowanków,
- ✓ analiza własnych działań i ich efektów.

➤ **Literatura do wykorzystania:**

1. Dziewięcka K., *Formy i metody pracy świetlicy środowiskowej*. „Wychowanie na co Dzień” 2004 nr 1.
2. *Formy pomocy dziecku i rodzinie w środowisku lokalnym*. T. 1. Red. B. Matyjas, Kielce 2001.

3. Gajewska G., Turska E., *Teoretyczno-metodyczne aspekty opieki i wychowania w świetlicy. Scenariusze spotkań, programy – część 12*. Zielona Góra 2011.
4. Kaja B., *Zarys terapii dziecka*. Warszawa 1995.
5. Kopeć D., *Rzeczywistość (nie)edukacyjna osoby z głęboką niepełnosprawnością intelektualną. Zbiоровe instrumentalne studium przypadku*. Poznań 2013.
6. Muraszko B., *Główne zadania świetlicy socjoterapeutycznej*. „Nowa Szkoła” 1996 nr 1.
7. Nartowska H., *Opóźnienia i dysharmonie rozwoju dziecka*. Warszawa 1980.
8. Niemiec A., *Profilaktyczna i terapeutyczna rola świetlicy*. „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze” 1994 nr 5.
9. Ruman N. M., *Świetlica socjoterapeutyczna*. „Wychowawca” 2012 nr 12.
10. Winiarski M., *Problemy wychowania środowiskowego*. „Edukacja i Dialog” 1993 nr 1.
11. Wrona S., *Osoba głęboko upośledzona umysłowo w systemie edukacji. Analiza porównawcza zajęć rewalidacyjno-wychowawczych*. Kraków 2012.

➤ **Organizacja praktyki**

4 dni praktyki

Zwiedzanie placówki, poznanie warunków pracy, analiza dokumentacji, rozmowy z wychowawcami na temat specyfiki ich pracy. Hospitacja zajęć. Pomoc w przygotowaniu wystroju sal i środków dydaktycznych. Analiza dokumentacji i poznanie zasad orzekania i kwalifikowania wychowanków na zajęcia.

15 dni praktyki

Samodzielne planowanie, prowadzenie różnych form zajęć według harmonogramu ustalonego przez opiekuna praktyki w ramach obowiązków wychowawcy, terapeuty, pomoc w organizowaniu zajęć, samodzielne wykonanie środków dydaktycznych do zajęć, opieka nad wychowankami podczas zajęć, posiłków. Systematyczne omawianie z opiekunem przebiegu zajęć, samoocena, wystawienie oceny opisowej, wraz ze słownym uzasadnieniem. Współdziałanie w zakresie rozpoznawania i zaspokajania potrzeb wychowanków. Pomoc uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w odrabianiu zadań domowych. Rozpoznanie sytuacji rodzinnej wybranych wychowanków oraz form współpracy świetlicy i szkoły z ich rodzinami. Prowadzenie obserwacji jednego z wychowanków.

1 dzień praktyki

Podsumowanie zajęć, pożegnanie z kadrą i wychowankami. Wypełnienie dokumentów końcowych stwierdzających zakończenie praktyki.

➤ **Dokumentacja wymagana do zaliczenia praktyki**

1. Analiza planu działalności terapeutyczno-wychowawczej placówki.
2. Dzienniczek praktyk z zapisem szczegółowym czynności w trakcie praktyki.
3. Scenariusze (każdorazowo scenariusz należy przedstawić opiekunowi do zatwierdzenia przed prowadzeniem zajęć), sprawozdania z obserwowanych zajęć.
4. Zeszyt obserwacji wybranego wychowanka zawierający dokładne informacje dotyczące zachowania wychowanka w grupie, jego stosunku do rówieśników, wychowawców, opiekunów. W zeszycie powinny znaleźć się informacje o środowisku rodzinnym oraz szkolnym wychowanka (w miarę możliwości) oraz wskazania prognostyczne dotyczące wychowania i nauczania.
5. Opinia o przebiegu praktyki z oceną podpisana przez opiekuna i kierownika placówki.

PRAKTYKA WAKACYJNA W OŚRODKU REHABILITACYJNO-EDUKACYJNO-WYCHOWAWCZYM

➤ **Zadania ogólne:**

- ✓ zapoznanie się z podstawami organizacyjno-prawnymi działalności placówki,
- ✓ zapoznanie się z planem i realizacją pracy terapeutycznej i wychowawczej,
- ✓ praktyka pomocnicza realizowana zgodnie z harmonogramem nauczyciela-terapeuty,
- ✓ samodzielne prowadzenie zajęć wychowawczych i terapeutycznych w oparciu o rozeznanie cech psychicznych, stanu zdrowia i możliwości wychowanków.

➤ **Zadania szczegółowe:**

- ✓ ustalenie harmonogramu praktyk,
- ✓ pisemna charakterystyka pracy terapeutycznej i wychowawczej placówki, w tym cele i zadania (na podstawie analizy udostępnionej dokumentacji),
- ✓ analiza dokumentacji podopiecznych (zwłaszcza indywidualnych programów), poznanie zasad kwalifikowania ich na zajęcia,
- ✓ sporządzanie notatek z hospitowanych zajęć,
- ✓ opracowanie scenariuszy i prowadzenie zajęć,
- ✓ prowadzenie zeszytu obserwacji jednego z wychowanków,
- ✓ analiza własnych działań i ich efektów.

➤ **Literatura do wykorzystania:**

1. Knill Ch., *Dotyk i Komunikacja*. Warszawa 1995.
2. Knill M., Knill Ch., *Programy Aktywności. Świadomość Ciała. Kontakt i Komunikacja*. Warszawa 1995.
3. Kopeć D., *Rzeczywistość (nie)edukacyjna osoby z głęboką niepełnosprawnością intelektualną. Zbiorowe instrumentalne studium przypadku*. Poznań 2013.
4. Kwiatkowska M., *Dzieci głęboko niezrozumiane*. Warszawa 1997.
5. Miosga L., *Pomóż mi być. Komunikacja i stymulacja zmysłowa*. Wyd. II. Kraków 2006.
6. *Rozwój daje radość: terapia dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim*. Red. J. Kielin. Wyd. II. Gdańsk 2009.
7. Wiśniewska M., *Zastosowanie metody SI w pracy z dzieckiem z niepełnosprawnością w stopniu głębszym i głębokim*. „Rewalidacja” 2008 nr 2.
8. Wrona S., *Osoba głęboko upośledzona umysłowo w systemie edukacji. Analiza porównawcza zajęć rewalidacyjno-wychowawczych*. Kraków 2012.

➤ **Organizacja praktyki**

4 dni praktyki

Zwiedzanie placówki, poznanie warunków pracy, analiza dokumentacji, rozmowy ze specjalistami na temat specyfiki ich pracy. Hospitacja zajęć. Pomoc w przygotowaniu wystroju sal i środków dydaktycznych. Analiza dokumentacji i poznanie zasad orzekania i kwalifikowania wychowanków na zajęcia.

15 dni praktyki

Samodzielne planowanie, prowadzenie różnych form zajęć według harmonogramu ustalonego przez opiekuna praktyki w ramach obowiązków nauczyciela-terapeuty, pomoc w organizowaniu zajęć, samodzielne wykonanie pomocy dydaktycznych do zajęć, opieka nad wychowankami podczas zajęć, posiłków. Szczegółowe omówienie z opiekunem przebiegu zajęć, samoocena, wystawienie oceny opisowej, wraz ze słownym uzasadnieniem. Współdziałanie w rozpoznawaniu i zaspokajaniu potrzeb wychowanków. Rozpoznanie sytuacji rodzinnej wybranych wychowanków oraz form współpracy placówki z ich rodzinami. Prowadzenie obserwacji jednego z wychowanków.

1 dzień praktyki

Podsumowanie zajęć, pożegnanie z kadrą i wychowankami. Wypełnienie dokumentów końcowych stwierdzających zakończenie praktyki.

➤ **Dokumentacja wymagana do zaliczenia praktyki**

1. Pisemna analiza planu działalności terapeutyczno-wychowawczej placówki.
2. Dzienniczek praktyk z zapisem szczegółowym czynności w trakcie praktyki.
3. Scenariusze (każdorazowo scenariusz należy przedstawić opiekunowi do zatwierdzenia przed prowadzeniem zajęć), sprawozdania z obserwowanych zajęć.
4. Zeszyt obserwacji wybranego wychowanka zawierający dokładne informacje dotyczące jego zachowania, pisemna analiza indywidualnego programu oraz wskazania prognostyczne dotyczące wychowania i nauczania wychowanka.
5. Opinia o przebiegu praktyki z oceną podpisana przez opiekuna i kierownika placówki.

PRAKTYKA WAKACYJNA W SANATORIUM/PREWENTORIUM/DOMU WCZASÓW DZIECIĘCYCH/TURNUS REHABILITACYJNY

➤ **Zadania ogólne:**

- ✓ zapoznanie się z całokształtem działalności placówki wychowawczo-leczniczej,
- ✓ zapoznanie się z planem, realizacją i dokumentacją pracy terapeutycznej oraz wychowawczej,
- ✓ praktyka pomocnicza realizowana zgodnie z harmonogramem wychowawcy/terapeuty w jednej grupie wychowawczej,
- ✓ samodzielne prowadzenie zajęć wychowawczych i terapeutycznych.

➤ **Zadania szczegółowe:**

- ✓ ustalenie harmonogramu praktyk,
- ✓ opis zasad kierowania wychowanków do placówki, wymagań stawianych zatrudnionym w niej specjalistom,
- ✓ ogólna charakterystyka (pisemna) pracy terapeutycznej i wychowawczej placówki, jej cele, zadania, specyfika (na podstawie analizy udostępnionej dokumentacji),
- ✓ analiza dokumentacji danej grupy wychowawczej,
- ✓ prowadzenie zeszytu obserwacji jednego z podopiecznych,
- ✓ sporządzanie sprawozdań z hospitowanych zajęć,
- ✓ opracowywanie scenariuszy i prowadzenie zajęć (każdorazowo scenariusz należy przedstawić opiekunowi do zatwierdzenia przed prowadzeniem zajęć),
- ✓ analiza własnych działań i ich efektów.

➤ **Literatura do wykorzystania:**

1. Błaszczuk A., *Turnusy w Ośrodku Opiekuńczo-Rehabilitacyjnym dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej w Jadownikach Mokrych*. „Szkola Specjalna” 2008 nr 5.
2. Bulska J., *Środowisko rodzinne w trosce o zdrowie dziecka*. Toruń 2012.
3. Chraściciel K., *Sanatorium dziecięce – instytucja rehabilitacyjna, lecznicza i opiekuńczo-wychowawcza*. „Niepełnosprawność i Rehabilitacja” 2006 nr 3.
4. Dercz M., *Prawa dziecka jako pacjenta*. Warszawa 2003.
5. Dworak A., *Jakość życia dziecka z alergią. Uwarunkowania środowiska rodzinnego*. Toruń 2010.
6. *Dziecko chore: zagadnienia biopsychiczne i pedagogiczne*. Red. B. Cytowska, B. Winczura. Kraków 2007.
7. Maciarz A., *Dziecko przewlekle chore: opieka i wsparcie*. Warszawa 2006.
8. Maciarz A., *Psychoemocjonalne i wychowawcze problemy dzieci przewlekle chorych*. Kraków 2001.
9. Pecyna M. B., *Dziecko i jego choroba*. Warszawa 2000.

10. Syrek E. (red.), *Jakość życia w chorobie. Społeczno-pedagogiczne studium indywidualnych przypadków*. Kraków 2001.
11. Wrona-Wolny W. i in., *Wypisy z wychowania zdrowotnego cz. I, II, III*. Kraków 2000-2004.
12. Woynarowska B., *Zdrowie i szkoła*. Warszawa 2000.

➤ Organizacja praktyki

4 dni praktyki

Zwiedzanie placówki, zapoznanie się z warunkami pracy, analiza dokumentacji, rozmowy z wychowawcami i innymi specjalistami na temat specyfiki ich pracy. Hospitacja zajęć. Analiza dokumentacji wybranej grupy.

15 dni praktyki

Samodzielne planowanie, prowadzenie różnych form zajęć według harmonogramu ustalonego przez opiekuna praktyki w ramach obowiązków wychowawcy, terapeuty, pomoc w planowaniu i realizacji zajęć opiekuńczo-wychowawczych i terapeutycznych, samodzielne wykonanie środków dydaktycznych, opieka nad wychowankami podczas zajęć, posiłków, uroczystości. Szczegółowe omówienie z opiekunem przebiegu zajęć, samoocena, wystawienie oceny opisowej, wraz ze słownym uzasadnieniem. Współdziałanie w rozpoznawaniu i zaspokajaniu potrzeb podopiecznych. Prowadzenie obserwacji jednego z wychowanków.

1 dzień praktyki

Podsumowanie zajęć, pożegnanie kadrami i podopiecznymi. Wypełnienie dokumentów końcowych potwierdzających zakończenie praktyki.

➤ Dokumentacja wymagana do zaliczenia praktyki

1. Pisemna charakterystyka działalności placówki (zasady kierowania do niej wychowanków, wymagania stawiane pracującym w niej specjalistom, specyfika pracy terapeutyczno-wychowawczej).
2. Raport z analizy dokumentacji jednej grupy.
3. Dzienniczek praktyk z zapisem szczegółowych czynności w trakcie praktyki.
4. Scenariusze przeprowadzonych zajęć (każdorazowo scenariusz należy przedstawić opiekunowi do zatwierdzenia przed prowadzeniem zajęć), sprawozdania z obserwowanych zajęć.
5. Zeszyt obserwacji wybranego podopiecznego, dokonanie diagnozy, prognozy i zaplanowanie terapii pedagogicznej na podstawie udostępnionej dokumentacji.
6. Opinia o przebiegu praktyki wraz z oceną podpisana przez opiekuna i dyrektora placówki.

PRAKTYKA WAKACYJNA W DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ/ ŚRODOWISKOWYM DOMU SAMOPOMOCY/MIESZKANIU TRENINGOWYM

➤ Zadania ogólne praktyki:

- ✓ zapoznanie się z całokształtem działalności oraz specyfiką placówki,
- ✓ zapoznanie się z planem i realizacją bieżących zadań przez placówkę,
- ✓ praktyka pomocnicza - różne formy zajęć proponowanych pensjonariuszom,
- ✓ samodzielne prowadzenie zajęć.

➤ Zadania szczegółowe:

- ✓ ustalenie harmonogramu praktyk,
- ✓ opis zasad kierowania pensjonariuszy/uczestników do placówki, wymagań stawianych zatrudnionym w niej specjalistom,
- ✓ ogólna charakterystyka (pisemna) pracy placówki, jej cele, zadania, specyfika (na podstawie analizy udostępnionej dokumentacji),
- ✓ sporządzanie sprawozdań z hospitolowanych zajęć,

- ✓ opracowywanie scenariuszy i prowadzenie zajęć (każdorazowo scenariusz należy przedstawić opiekunowi do zatwierdzenia przed prowadzeniem zajęć),
- ✓ szczegółowe omówienie z opiekunem własnych działań i ich efektów.

➤ **Literatura do wykorzystania:**

1. Bąbka J., *Człowiek niepełnosprawny w różnych fazach życia*. Warszawa 2004.
2. Brągiel J., Badory S., *Formy opieki, wychowania i wsparcia w zreformowanym systemie pomocy społecznej*. Opole 2005.
3. Kawula S., *Pedagogika społeczna: dokonania, aktualność, perspektywy: podręcznik akademicki dla pedagogów*, Toruń 2001.
4. Kozaczuk L., *Terapia zajęciowa w domach pomocy społecznej. Poradnik metodyczny*. Katowice 1999.
5. Leszczyńska-Rejchert A., *Człowiek starszy i jego wspomaganie – w stronę pedagogiki starości*. Olsztyn 2005.
6. Lizoń-Szłapowska D., *Usamodzielnianie wychowanków specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych*. „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze” 2004 nr 8.
7. Miluska J., *Obrazy społeczne grup narażonych na dyskryminację: uwarunkowania społeczno-demograficzne i psychologiczne*. Poznań 2008.
8. Nowicka A., *Wybrane problemy osób starszych*. Kraków 2010.
9. Romanowska-Łakomy H., Kędzierska H., *Człowiek integralny: holistyczna wizja człowieczeństwa*. Warszawa 2009.
10. Syrek E. (red.), *Jakość życia w chorobie. Społeczno-pedagogiczne studium indywidualnych przypadków*. Kraków 2001.
11. Szarota Z., *Gerontologia społeczna i oświatowa: zarys problematyki*. Kraków 2004.
12. Zbyrad T., *Dom pomocy społecznej: wybór czy konieczność?* „Praca Socjalna” 2010 nr 6.

➤ **Organizacja praktyki**

4 dni praktyki

Zwiedzanie placówki, zapoznanie się z warunkami pracy, analiza dokumentacji organizacyjnej i osobowej, rozmowy z pracownikami i pensjonariuszami/uczestnikami na temat funkcjonowania placówki. Hospitacja zajęć.

15 dni praktyki

Planowanie, prowadzenie różnych form zajęć według harmonogramu ustalonego przez opiekuna praktyki, pomoc w planowaniu i realizacji zajęć edukacyjnych, opiekuńczych i terapeutycznych, asystowanie pensjonariuszom /uczestnikom podczas zajęć, posiłków, uroczystości. Podejmowanie działań z zakresu animacji społeczno-kulturalnej, usamodzielniania. Szczegółowe omówienie z opiekunem przebiegu zajęć, samoocena, wystawienie oceny opisowej, wraz ze słownym uzasadnieniem. Współdziałanie w rozpoznawaniu i zaspokajaniu potrzeb pensjonariuszy.

1 dzień praktyki

Podsumowanie zajęć, pożegnanie kadrą i podopiecznymi. Wypełnienie dokumentów końcowych stwierdzających zakończenie praktyki.

➤ **Dokumentacja wymagana do zaliczenia praktyki**

1. Charakterystyka działalności placówki (na podstawie analizy dostępnej dokumentacji).
2. Scenariusze samodzielnie prowadzonych zajęć (każdorazowo scenariusz należy przedstawić opiekunowi do akceptacji przed przeprowadzeniem zajęć) i sprawozdania z obserwacji zajęć.
3. Dzienniczek praktyk z zapisem szczegółowych czynności w trakcie praktyki.
4. Opinia o przebiegu praktyki wraz z oceną podpisana przez opiekuna i dyrektora placówki.

PRAKTYKA WAKACYJNA W WARSZTATACH TERAPII ZAJĘCIOWEJ

➤ **Zadania ogólne:**

- ✓ zapoznanie się z całokształtem działalności placówki,
- ✓ zapoznanie się z formami pracy rehabilitacyjnej i terapeutycznej oferowanymi przez placówkę,
- ✓ praktyka pomocnicza (w miarę możliwości w różnych grupach i różnych pracowniach warsztatowych),
- ✓ samodzielne prowadzenie zajęć terapeutycznych indywidualnych i grupowych dostosowanych do stanu zdrowia, potrzeb i zainteresowań uczestników oraz monitorowanie ich przebiegu.

➤ **Zadania szczegółowe:**

- ✓ ustalenie harmonogramu praktyk,
- ✓ ogólna charakterystyka (pisemna) struktury organizacyjnej działalności placówki (cele, zadania, specyfika, wymagania kadrowe, zasady kwalifikacji uczestników - analiza udostępnionej dokumentacji),
- ✓ sporządzanie sprawozdań z hospитowanych zajęć,
- ✓ praktyka pomocnicza we wszystkich formach zajęć w różnych grupach oraz różnych pracowniach warsztatowych – współprowadzenie zajęć, asystowanie uczestnikom podczas realizacji zadań,
- ✓ opracowywanie scenariuszy i prowadzenie zajęć (każdorazowo scenariusz należy przedstawić opiekunowi do zatwierdzenia przed prowadzeniem zajęć),
- ✓ prowadzenie zeszytu obserwacji jednego z uczestników,
- ✓ szczegółowe omówienie z opiekunem własnych działań i ich efektów.

➤ **Literatura do wykorzystania:**

1. *Człowiek z niepełnosprawnością intelektualną. T.2. Wybrane problemy społecznego funkcjonowania oraz rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną.* Red. Z. Janiszewska-Nieścioruk. Kraków 2004.
2. Godlewska A., *Czym jest terapia zajęciowa?* „Niepełnosprawność i Rehabilitacja” 2010 nr 2.
3. Kott T., *Zajęcia pozalekcyjne i terapia zajęciowa z osobami o obniżonej sprawności umysłowej.* Warszawa 2002.
4. Kozaczuk L., *Warsztat Terapii Zajęciowej - wybrane zagadnienia.* „Niepełnosprawność i Rehabilitacja” 2005 nr 4.
5. *Metody aktywizowania głębiej upośledzonych umysłowo.* Red. H. Olechnowicz. Warszawa 1987.
6. Milanowska K., *Techniki pracy w terapii zajęciowej.* Warszawa 1982.
7. Szewc T., *Organizacja warsztatów terapii zajęciowej.* „Niepełnosprawność i Rehabilitacja” 2010 nr 3.
8. Szymańska I., *Warsztaty terapii zajęciowej i zakłady aktywności zawodowej – formy działania i zasady finansowania przez jednostki samorządu terytorialnego.* „Finanse Komunalne” 2009 nr 6.

➤ **Organizacja praktyki**

4 dni praktyki

Zwiedzanie placówki, zapoznanie się ze strukturą organizacyjną, warunkami pracy, analiza dokumentacji organizacyjnej i osobowej, rozmowy z pracownikami i uczestnikami na temat funkcjonowania placówki. Hospitacja zajęć w różnych grupach.

15 dni praktyki

Współprowadzenie zajęć, asystowanie uczestnikom podczas realizacji zadań (różne pracownie, różne grupy). Samodzielne planowanie, prowadzenie różnych form zajęć według harmonogramu ustalonego przez opiekuna praktyki. Podejmowanie działań z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej, usamodzielniania. Prowadzenie obserwacji jednego z uczestników (rozumienie i respektowanie norm obowiązujących w WTZ, funkcjonowanie w grupie, samodzielność w realizacji zadań, kompetencje miękkie i inne zasoby umożliwiające poruszanie się na rynku pracy itp.). Szczegółowe omówienie z opiekunem przebiegu zajęć, samoocena, wystawienie oceny opisowej, wraz ze słownym uzasadnieniem. Współdziałanie w rozpoznawaniu i zaspokajaniu potrzeb uczestników zajęć.

1 dzień praktyki

Podsumowanie zajęć, pożegnanie kadrami i uczestnikami. Wypełnienie dokumentów końcowych stwierdzających zakończenie praktyki.

➤ **Dokumentacja wymagana do zaliczenia praktyki**

1. Charakterystyka działalności placówki (na podstawie analizy dostępnej dokumentacji).
2. Scenariusze samodzielnie prowadzonych zajęć (każdorazowo scenariusz należy przedstawić opiekunowi do akceptacji przed przeprowadzeniem zajęć) i sprawozdania z obserwacji zajęć.
3. Dzienniczek praktyk z zapisem szczegółowych czynności w trakcie praktyki.
4. Zeszyt obserwacji wybranego uczestnika warsztatów.
5. Opinia o przebiegu praktyki wraz z oceną podpisana przez opiekuna i dyrektora placówki.

PRAKTYKA W ZAKŁADZIE AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ / SPÓŁDZIELNI SOCJALNEJ

➤ **Zadania ogólne:**

- ✓ zapoznanie się z programem rehabilitacji zawodowej, profilem działalności oraz strukturą organizacyjną przedsiębiorstwa społecznego, w którym realizowana jest praktyka,
- ✓ praktyka pomocnicza,
- ✓ samodzielne prowadzenie zajęć indywidualnych i grupowych dostosowanych do stanu zdrowia, potrzeb i zainteresowań pracowników oraz monitorowanie ich przebiegu.

➤ **Zadania szczegółowe:**

- ✓ ustalenie harmonogramu praktyk,
- ✓ ogólna charakterystyka (pisemna) działalności placówki (źródła finansowania, struktura organizacyjna, profil działalności, cele, zadania, zasady kwalifikacji uczestników - analiza udostępnionej dokumentacji),
- ✓ sporządzanie sprawozdań z hospitowanych zajęć,
- ✓ praktyka pomocnicza – planowanie, współprowadzenie i prowadzenie zajęć indywidualnych, grupowych (zgodnie z programem rehabilitacji zawodowej),
- ✓ prowadzenie zeszytu obserwacji jednego z niepełnosprawnych pracowników,
- ✓ szczegółowe omówienie z opiekunem własnych działań i ich efektów.

➤ **Literatura do wykorzystania:**

1. *Aktywność zawodowa osób z niepełnosprawnościami*. Red. D. Tomczyszyn, W. Romanowicz. Białą Podlaska 2012.
2. Majewski T., *Zatrudnianie wspomagane osób niepełnosprawnych*. „Szkoła Specjalna” 2009 nr 2.
3. Majewski T., *Zatrudnienie wspomagane osób niepełnosprawnych*. Warszawa 2006.
4. Politaj A., *Zakłady aktywności zawodowej i ich rola w procesie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych*. „Ekonomia” 2010 nr 10.
5. *Spółdzielnia socjalna osób niepełnosprawnych: poradnik*. Warszawa 2011.
6. Szymańska I., *Warsztaty terapii zajęciowej i zakłady aktywności zawodowej – formy działania i zasady finansowania przez jednostki samorządu terytorialnego*. „Finanse Komunalne” 2009 nr 6.
7. Wendeńska I., Błońska-Charchut J., *Rozwijanie kompetencji miękkich jako jeden z priorytetów aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych*. W: *Tradycja i nowoczesność – funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami we współczesnym świecie*. Red. H. Orieščíková, M. Kowalska, A. Lewko. Ružomberok 2013.

➤ **Organizacja praktyki**

4 dni praktyki

Zwiedzanie przedsiębiorstwa społecznego, zapoznanie się ze strukturą organizacyjną, warunkami pracy, zapoznanie się z dostępną dokumentacją, rozmowy z pracownikami na temat regulaminu i warunków pracy. Pisemna analiza

i ocena programu rehabilitacji zawodowej, charakterystyka profilu działalności oraz struktury organizacyjnej przedsiębiorstwa społecznego, w którym realizowana jest praktyka.

15 dni praktyki

Asystowanie niepełnosprawnym pracownikom. Pomaganie opiekunowi i innym pracownikom w realizacji bieżących zadań. Prowadzenie obserwacji funkcjonowania zawodowego jednego z niepełnosprawnych pracowników. Planowanie (každorazowo scenariusz należy przedstawić opiekunowi do zatwierdzenia przed prowadzeniem zajęć), współprowadzenie i prowadzenie zajęć indywidualnych, grupowych (terapeutycznych, szkoleniowych, animacyjnych i rekreacyjnych).

1 dzień praktyki

Podsumowanie zajęć, pożegnanie z pracownikami i osobami zarządzającymi przedsiębiorstwem. Wypełnienie dokumentów końcowych stwierdzających zakończenie praktyki.

➤ **Dokumentacja wymagana do zaliczenia praktyki**

1. Charakterystyka działalności przedsiębiorstwa (na podstawie analizy dostępnej dokumentacji).
2. Scenariusze samodzielnie prowadzonych zajęć (každorazowo scenariusz należy przedstawić opiekunowi do akceptacji przed przeprowadzeniem zajęć) i sprawozdania z obserwacji zajęć.
3. Dzienniczek praktyk z zapisem szczegółowych czynności w trakcie praktyki.
4. Zeszyt obserwacji wybranego niepełnosprawnego pracownika (np. relacje ze współpracownikami, samodzielność w zakresie organizowania miejsca pracy, trudności związane z realizacją zadań zawodowych i sposoby radzenia sobie z nimi).
5. Opinia o przebiegu praktyki wraz z oceną podpisana przez opiekuna i osobę kierującą przedsiębiorstwem.